TIETEENTEKIJÖIDEN LIITTO
FORSKARFÖRBUNDET
The Finnish Union of University Researchers and Teachers

Helsinki 23.10.2017

Eduskunta Sivistysvaliokunta

Asia: Tieteentekijöiden liiton lausunto E 65/2017 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n uusi korkeakoulutussuunnitelma

Sivistysvaliokunta tiistai 24.10.2017 – pyydetty kirjallinen lausunto

Tieteentekijöiden liitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston e-kirjelmästä koskien Euroopan komission uutta aloitetta EU:n uudesta korkeakoulutussuunnitelmasta.

Tiedonannon mukaan vuoteen 2025 mennessä puolessa kaikista työpaikoista vaaditaan korkeaa osaamistasoa. Jo nyt on puutetta korkean osaamistason työvoimasta. Tieteentekijöiden liitto yliopistosektorin suurimpana henkilöstöjärjestönä ymmärtää komission esityksen taustan ja tarpeen kiinnittää huomiota korkeakoulujen toiminnan kehittämiseen Euroopan tasolla. Euroopassa on paljon erilaisia yliopistoja ja korkeakoulujärjestelmiä. Tiedonannossa tunnistetut haasteet globaalissa mittakaavassa ovat kuitenkin yhteiset. Kuten komissio toteaakin, tällä uudella aloitteella pyritään varmistamaan, että EU:n aloitteet korkeakoulutuksen nykyaikaistamiseksi kohdentuvat kaikkein tärkeimpiin kysymyksiin. Eli aloite on keskustelun avaus EU-tason yhteisistä kehittämistoimista. Lisäksi aloitteen tavoitteena on helpottaa EU:n seuraavan rahoituskauden valmistelemista.

Euroopan unionin korkeakouluyhteistyöllä on ollut kansallista kehittämistä tukevaa vaikutusta. Euroopan komission tuella jäsenmaat ovat pystyneet seuraamaan toistensa kehittämistyötä liittyen korkeakoulujen lainsäädäntöön, rahoitukseen ja hallintoon. Tällä vuosikymmenellä korkeakoulupoliittinen yhteistyö on erityisesti suuntautunut vielä lisää uusien opetusmuotojen, työelämähaasteiden ja laadukkaan korkeakoulutarjonnan kysymyksiin. Euroopan unionin tasolla käytävä keskustelu tapahtuu vapaaehtoisuuteen perustuvissa avoimen koordinaation työryhmässä, jossa Suomi on ollut edustettuna paitsi ministeriötasolta, myös työnantaja- ja työntekijäpuolelta.

Tästä syystä Tieteentekijöiden liitto voi yhtyä valtioneuvoston kantaan, että komission tiedonanto on tervetullut lisä korkeakoulutuksen yhteiseurooppalaiseen keskusteluun. Esitetyt teemat ja toimet ovat tärkeitä.

Mikäli korkeakoulujen yhteiseurooppalaisiin hankkeisiin saadaan tätä kautta lisärahoitusta, on se tervetullutta.

Komission toimista

Liitto tunnistaa useiden jäsenmaiden ongelmat liittyen **valmistuneiden seurantaan**. Etelä-Euroopan nuorisotyöttömyys on osaltaan johtunut myös korkeakoulutuksen ongelmista. Jos komission aloitteella valmistuneiden voidaan tukea muita maita kehittämään omia seurantajärjestelmiään ja kohtaanto-ongelmia vähentää, niin on se perusteltu. Tästä seurantajärjestelmästä voi sivutuotteena kuitenkin muodostua eräänlainen ranking-järjestelmä.

Aloitteen **opetuksen kehittämistä ja henkilöstöä** koskevia vaatimuksia tarkastellessa on syytä muistuttaa, että yliopisto-opetus perustuu tutkittuun tietoon ja henkilöstökysymykset itsehallintoon. Toki erilaisia ratkaisumalleja voidaan EU-tasolla yhdessä pohtia ja tietoa vaihtaa.

Liitto kannattaa **opettaja- ja henkilöstöliikkuvuuteen** lisäpanostuksia EU-tasolta. Jatkokeskusteluissa on syytä kiinnittää huomiota siihen, että Erasmus+ ohjelman tarjoama henkilöstöliikkuvuus usein on liian niukasti mitoitettu, kahdesta päivästä kolmeen kuukauteen. Sen sijaan Marie Sklodowska-Curie -rahoitus voi olla jopa kolmivuotinen ja mahdollistaa näin pitkäjänteisen työskentelyn ulkomailla.

Tohtorikoulutuksessa ja yhteistyössä akateemisen yhteisön **ulkopuolisen työelämän** kanssa on huomattavaa alakohtaista vaihtelua. Tutkijakoulutus tähtää tutkijauralle yliopistoissa, joten pitää muistaa, että työskentely yliopistoyhteisön ulkopuolella ei voi olla samanlainen tavoite kaikilla aloilla.

Tiedonanto nostaa monessa ehdotuksessaan korostuneesti ja yksipuolisesti esille kovien tieteiden, innovaatioiden ja yritysyhteistyön edistämisen samalla edellyttäen, että nämä muodostaisivat akateemisen työn uuden lähtökohdan. Ns. pehmeät tieteet ja monet asiat kuten sivistys, monitieteellisyys ja akateeminen vapaus jäävät liian vähälle huomiolle tässä lähestymistavassa.

Liitto toivoo saavansa lisätietoja siitä, miten komissio käynnistää korkeakoulutusjärjestelmien **rahoitus-, kannustin- ja palkitsemisrakenteita** koskevan arvioinnin OECD:n kanssa. Palkkapoliittiset kysymykset ovat kolmikantakysymyksiä Suomessa ja monessa muussa maassa, eikä niihin ole Euroopan unionilla toimivaltaa. Joten komission vertaisneuvonta jäsenmaille ei asiassa toimi. Sen sijaan erilaisista käytännöistä on hyvä keskustella työmarkkinaosapuolten eurooppalaisilla foorumeilla.

Liitto toivoo myös lisätietoja siitä, miten komissio aikoo varmistaa, että tutkijoita rohkaistaan hakeutumaan **opetustehtäviin** ja/tai koulutetaan niihin osana Marie-Sklodowska-Curie –toimia. Tämä saattaa olla asia, joka nostetaan esille uuden ohjelmakauden valmisteluissa. Suomessa on jo yliopistoissa käytänteitä, joilla turvataan tohtorikoulutuksiin osallistuvien mahdollisuudet tehdä pedagogiset opinnot.

EU- ja OECD-yhteistyön kehittämiseen liitto suhtautuu myönteisesti, mutta toivoo, ettei mahdollisen uuden korkeakoulutuksen tietokeskuksen luominen synnytä yliopistoille lisää hallinnollista työtä. Tiedot on syytä kerätä Eurostat-yhteistyössä.

Johanna Moisio
Toiminnanjohtaja